

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBSARGS

Baznīcas ielā 25, Rīgā, LV – 1010; Tālr.: 67686768; Fakss: 67244074; E-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Rīgā

2012.gada 26.novembrī Nr. 1-6/18
Uz 28.10.2013. vēstuli Nr.1-04/353-pav

**Latvijas Republikas
Satversmes tiesas
tiesnesim K.Balodim
Jura Alunāna ielā 1
Rīgā, LV - 1010**

Par viedokļa sniegšanu lietā Nr.2013-12-01

Tiesībsarga birojā saņemta 2013.gada 28.oktobra vēstule Nr.1-04/353-pav (reģistrēta 30.10.2013. ar Nr.525), kurai pievienots Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2013.gada 25.oktobra lēmums. Ar minēto lēmumu tiesa atzīst tiesībsargu par pieaicināto personu lietā Nr.2013-12-01 „Par Ceļu satiksmes likuma 43².panta, ciktāl tas skar transportlīdzekļa īpašnieka tiesības administratīvo pārkāpumu lietvedībā, atbilstību Satversmes 92.pantam” un aicina sniegt viedokli par to, kā arī atbildēt uz vairākiem jautājumiem.

[1] Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk - LAPK) 149.¹⁰pants paredz atbildību par apstāšanās un stāvēšanas noteikumu pārkāpšanu. LAPK 9.panta trešā daļa paredz, ka paaugstinātas bīstamības avota īpašnieka (valdītāja) administratīvās atbildības īpatnības var noteikt citos likumos. Ceļus satiksmes likuma (turpmāk – CSL) 43².pantā noteiktas īpatnības administratīvo pārkāpumu lietās sakarā ar apstāšanās vai stāvēšanas noteikumu pārkāpšanu. Attiecīgi LAPK ir piemērojams ciktāl CSL nenosaka citādi.

LAPK 279.pants nosaka subjektu loku, kuriem ir tiesības apstrīdēt administratīvā pārkāpuma lietā pieņemto lēmumu. Transporta līdzekļa īpašnieks, kurš nav izdarījis pārkāpumu, nav šo subjektu lokā.

Saeimas atbildes rakstā pamatoti norādīts, ka CSL 43².pantā nav noteikts subjekts attiecībā pret kuru tiek pieņemts lēmums (protokols – paziņojums) un kuram ir tiesības to apstrīdēt. Tādējādi LAPK 279.pants un CSL 43².pants nepiešķir apstrīdēšanas tiesības transporta līdzekļa īpašniekam, kurš nav izdarījis apstāšanās un stāvēšanas noteikumu pārkāpumu, tiesības apstrīdēt šī panta

kārtībā pieņemto lēmumu. Minēto viedokli apstiprina arī tiesu prakse, uz kuru atsaucas pieteicēja.

CSL 43².pantā, kā arī CSL 43⁶.pantā paredzētā lēmuma pieņemšanas procedūra neparedz amatpersonai pienākumu noskaidrot attiecīgo pārkāpumu izdarījušo personu. Savukārt CSL 43².panta sestā daļa un CSL 43⁶.panta astotā daļa ir identiskas. Proti, paredz, ja uzliktais naudas sods nav samaksāts LAPK noteiktajā termiņā, tas piedzenams no transporta līdzekļa īpašnieka (turētāja). Ņemot vērā minēto, secināms, ka CSL 43².panta un CSL 43⁶.pantā regulējums, daļā par transporta līdzekļa īpašnieka, kas nav fiksētā pārkāpuma izdarītājs, tiesībām apstrīdēt pieņemto lēmumu un sekām, kas iestājas naudas soda neizpildes gadījumā, ir pēc būtības līdzīgs.

Satversmes tiesa lietā Nr.2012-15-01 atzina, ka transportlīdzekļa īpašniekam, kas nav bijis transportlīdzekļa vadītājs automātiski (CSL 43⁶.panta kārtībā) fiksētā pārkāpuma izdarīšanas gadījumā, nav procesuālu iespēju savlaicīgi uzrādīt vainīgo personu un tādējādi novērst sev nelabvēlīgas sekas. Šādā gadījumā tiesības uz taisnīgu tiesu personai tiek atņemtas pēc būtības. Labums, ko sabiedrība gūst, neatsver to, ka attiecīgajai personai tiesības uz taisnīgu tiesu ir atņemtas pēc būtības.¹ Līdz ar to tiesībsarga ieskatā arī CSL 43².pants ciktāl tas neparedz transporta līdzekļa īpašniekam, kas nav pārkāpuma izdarītājs tiesības apstrīdēt protokolu – paziņojumu ir neatbilstošs Satversmes 92.pantam.

[2] Ministru kabineta 2006.gada 7.martā noteikumu Nr.182 (turpmāk – Noteikumi Nr.182) „Kārtība, kādā noformējams administratīvā pārkāpuma protokols-paziņojums par transportlīdzekļu apstāšanās un stāvēšanas noteikumu pārkāpšanu” 5.punkts paredz, ka protokolu-paziņojumu pieņemšana pie transportlīdzekļa priekšējā vējstikla vadītāja pusē vai uz motocikla, tricikla vai kvadricikla degvielas tvertnes tā, lai tas nepazustu vai netiktu sabojāts meteoroloģisko apstākļu dēļ un transporta līdzekļa vadītājam būtu viegli pamanāms. Tādējādi protokola – paziņojuma adresāts ir pārkāpumu izdarījušā transporta līdzekļa vadītājs. Attiecīgi transporta līdzekļa īpašnieka tiesības vai tiesiskās intereses ar protokolu - paziņojumu, kas pieņemts par transporta līdzekļa vadītāja administratīvo sodīšanu, netiek skartas.

Noteikumu Nr.182 12.punkts paredz, ka CSL 43.² panta ceturtajā daļā minētā paziņojuma par nesamaksāto naudas sodu nosūtīšanu transportlīdzekļa īpašniekam (valdītājam, turētājam) nodrošina CSDD. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments ir atzinis, ka „paziņojums par nesamaksāto naudas sodu, kas pēc būtības ir lēmuma par administratīvo pārkāpumu izpildes procesā pieņemts dokuments, tiešā veidā rada tiesiskas sekas trešajai personai - transportlīdzekļa īpašniekam. Šajā gadījumā paziņojums par nesamaksāto naudas sodu ir uzskatāms par administratīvo aktu un transportlīdzekļa īpašnieks to var pārsūdzēt tiesā”.² Tādējādi, nosūtot transporta līdzekļa īpašniekam, kas

¹ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2013.gada 28.marta spriedums lietā Nr.2012-15-01 18.3.3.2.punkts

² Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 26.janvāra lēmums lietā Nr.SKA-107 8. un 9.punkts

nav izdarījis apstāšanās un stāvēšanas noteikumu pārkāpumu, paziņojumu par nenomaksāto naudas sodu, viņš pēc būtības tiek informēts par tiesībām apstrīdēt tiesību ierobežojumu. Lai gan apskatāmajā gadījumā Satversmes 90.pantā garantētas tiesības nav ierobežotas, tomēr tās nenodrošina transporta līdzekļa īpašniekam, kas nav izdarījis apstāšanās un stāvēšanas noteikumu pārkāpumu, citu Satversmē garantēto tiesību realizāciju.

[3] Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk – ECT), interpretējot Konvencijas Pirmā protokola 1.pantā nostiprinātās tiesības uz īpašumu, ir secinājusi, ka šis pants ietver trīs atsevišķas normas: pirmkārt, panta pirmais teikums paredz tiesības netraucēti baudīt īpašuma tiesības, otrkārt, panta otrais teikums noteic īpašuma patvaļīgas atņemšanas aizliegumu un nosacījumus īpašuma atņemšanai, un, treškārt, panta otrajā daļā atzīts, ka valstij ir tiesības kontrolēt īpašuma izmantošanu saskaņā ar vispārējām interesēm.³

CSL 43².panta piektā daļa paredz, ja uzliktais naudas sods nav samaksāts LAPK noteiktajā termiņā, transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā izdara atzīmi par aizliegumu līdz naudas soda samaksai veikt valsts tehnisko apskati transportlīdzeklī, ar kuru izdarīts pārkāpums, un reģistrēt to transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā. Tādējādi reģistrētais aizliegums liedz personai brīvi rīkoties (piemēram, atsavināt) ar savu īpašumu (transporta līdzekli).

ECT norādījusi, ka pagaidu ierobežojums, attiecībā uz automašīnas izmantošanu, kā nodrošinājumu naudas soda samaksai, ir uzskatāms par „kontrolēti par īpašuma izmantošanu”, Konvencijas Pirmā protokola 1.panta izpratnē.⁴ Attiecīgi reģistrētais aizliegums ir vērtējams kā īpašuma tiesību ierobežojums trešās normas (Pirmā protokola 1.panta otrās daļas) kontekstā.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka soda neizbēgamības princips publiskajās tiesībās netiek īstenots, ja sodu vainīgās personas vietā izcieš kāds cits. Mērķis panākt vienīgi, lai valsts budžetā tiktu iemaksāta noteikta naudas summa saistībā ar izdarīto administratīvo pārkāpumu, bet ne to, lai sodu samaksātu tieši šā pārkāpuma izdarīšanā vainīgā persona, nevar tikt uzskatīts par leģitīmu. Vienlaikus tiesa konstatēja, ka Satversmes 105.pantā noteikto pamattiesību ierobežojums, kas rodas transportlīdzekļa īpašniekam, kurš nav administratīvā pārkāpuma izdarītājs, neatbilst samērīguma principam.⁵ Ņemot vērā minēto, secināms, ka CSL 43².panta piektās daļas kārtībā noteiktais ierobežojums transporta līdzekļa īpašniekam, kurš nav izdarījis apstāšanās un stāvēšanas noteikumu pārkāpumu, pārkāpj Satversmes 105.pantā garantētās tiesības.

[4] Atbildot uz jautājumu par iesniegumiem, informēju, ka Tiesībsarga birojā tiek saņemtas dažāda rakstura personu vēstules, t.sk., par Valsts un pašvaldības policijas rīcību un lēmumiem administratīvo pārkāpuma lietās. Tomēr pārskatāmajā laika periodā personu iesniegumi par CSL 43².panta kārtībā pieņemtajiem lēmumiem nav saņemti.

³ ECT 1982.gada 23.septembra spriedums lietā *Sporrong and Lönnroth v. Sweden & 61*

⁴ ECT 2007.gada 24.maija spriedums lietā *Viktor Konovalov v. Russia & 41*

⁵ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2013.gada 24.oktobra spriedums lietā Nr.2012-23-01 18. un 19.punkts

Vienlaikus informēju, ka Tiesībsarga birojs nav veicis izpēti un apkopojis datus par ārvalstu pieredzi jautājumā par soda piemērošanas kārtību par apstāšanās un stāvēšanas noteikumu pārkāpumiem.

Tiesībsargs

J.Jansons

Siļčenko 67686768